

Opetusministeri Ulf Sundqvistin tervehdys
Rantasalmen kansakoululaitoksen 100-vuotis-
juhlassa 11.5.1972 Rantasalmella.

Hyvät naiset ja herrat

Koulutuspolitiikassa elämme tällä hetkellä hieman poikkeuksellista kaut-
ta. Suurien koulutuspoliittisten uudistusten osalta vallitsee tällä
hetkellä tavallaan pysähdystila. Suurten uudistusten aika on vasta
edessä - tosin kyllä aivan lähitulevaisuudessa - , ja niihin liittyviä
päätöksiä tehdään parastaikaa lukuisissa komiteoissa ja toimikunnissa.
Näitä mietintöjä odotellessamme emme kuitenkaan voi olla toimettomia
- pikaista ratkaisua odottavia osauudistuksia on lukemattomia opetus-
ministeriön ja hallituksen työlistalla. Tässä yhteydessä en kuitenkaan

2.

pidä tarkoituksenmukaisena tämän pitkän uudistuslistan luettelomaista
käsittelemistä, vaan katson paremmaksi yleisemmin selvittää koulutuspo-
litiikan tämän hetkistä tilannetta, erityisesti edellä mainittuihin
suuriin uudistuksiin liittyen. Sallittakoon siis lyhyt koulutuspoliitti-
nen tilannekatsaus.

1. Esikoulutuksen osalta olemme kokeilu- ja suunnitteluvaiheessa.

Muutamissa kunnissa on parastaikaa käynnissä esikoulukokeilu ja sitä
on tarkoitus jatkaa ja tehostaakin lähitulevaisuudessa. Esikoulutusta
selvitellään parhaillaan myös komiteassa, esikoulukomiteassa, joka saa-
nee työnsä valmiiksi tämän kuun loppuun mennessä. Ilmeiseltä näyttää,
että meidän pitäisi pyrkiä siihen, että 6-vuotiaille tarkoitettu pakol-
linen esikoulu saataisiin toteutetuksi tämän vuosikymmenen puolivälissä.
Esikoulutuksen toteuttaminen tai oppivelvollisuusiän alentaminen - mistä

siis on kysymys - on tavalla tai toisella yhteydessä päivähoitojärjestelmien kehittämiseen. Paras esikoulutuksen ja päivähoidon kytkentä tuntuu olevan molempien järjestäminen sekä saman hallinnon - tässä tapauksessa kouluhallinnon - että saman laitoksen - koulun - puitteissa.

2. Peruskoulun toimeenpanoaikataulusta valtioneuvosto antoi maaliskuussa päätöksen, jota on pidettävä lopullisena. Hallitusohjelman mukaisesti aikataulua nopeutettiin koko toteuttamisajanjakson 1972-1977 osalta. Lähinnä valtiontaloudellisista syistä nopeuttamista ei tätä enempää voitu suorittaa eikä ajanjaksoa edes vuodella lyhentää. Toisaalta ei myöskään kaikissa kunnissa olisi ollut faktista toimintavalmiuttakaan. Olen täysin vakuuttunut siitä, että tämä toimintavalmius sekä ideologisesti että käytännöllisesti tulee kehittymään suotuisesti

4.

nyt, kun toimeenpanovuodesta ollaan varmoja ja myös, kunhan ensimmäiset kokemukset peruskoulukunnista saadaan käytettäväksi.

Peruskoulun toteuttaminen on mielestäni ehkä kaikkein tärkein koulutuspoliittinen tapahtuma tällä vuosikymmenellä. Sillä poistetaan ensimmäisen asteen koulutuksesta vanha rinnakkaiskoulujärjestelmä, johon koulutuksellinen eriarvoisuus on pääasiassa perustunut. Nyt tehty valtioneuvoston päätös ja aikanaan tapahtuvat kuntien siirtymiset peruskouluun eivät kuitenkaan merkitse sitä, että ensimmäisen asteen koulutus ja peruskoulu olisivat nyt valmiit ja että ne nyt voitaisiin jättää koskematta. Päin vastoin, nyt kun uusi yhtenäinen rakenne on saatu aikaan, on saatu vasta perusedellytykset peruskoulutuksen todelliselle,

sisällölliselle uudistamiselle. Tähän on viipymättä ryhdyttävä.

3. Toisen asteen, nuorisoasteen tai keskiasteen - kuinka vain haluamme sanoa - koulutusratkaisu on sekin komitean käsissä. Vuoden 1971 koulutuskomitea on saanut työnsä suorittamista varten aikaa tämän vuoden loppuun saakka. Toisen asteen koulutusratkaisussa problematiikka varmasti liikkuu paljon puhutun 12-vuotisen yhtenäisen peruskoulutuksen sekä lukion ja ammattikoulujen yhdistämisen puitteissa. Selvää lienee, että ratkaisu voi perustua sen paremmin nykymuotoiseen lukioon tai nykymuotoiseen ammattikouluun eikä myöskään niiden karkeaan yhdistämiseen epäkohtineen ja puutteellisuuksineen. Toisen asteen koulutuksen tulisi tarjota yleissivistävältä pohjalta yksilöllisiä työskentely-

mahdollisuuksia eikä eriarvoisuuteen johtavia ahtaita ammatillisia koulutusväyliä. Kysymykseen tulee ilmeisesti jonkinlainen rakenteellinen uudelleenjärjestely peruskoulun mallin mukaisesti.

4. Kolmannen asteen koulutuksen lähinnä korkeakoululaitoksen - piirissä ei juuri tällä hetkellä ole odotettavissa yhtä laajoja rakenteellisia uudelleenjärjestelyjä kuin muilla koulutusasteilla. Yhtenäiskoulumuotoista korkeampaa koulutusta ei vielä liene riittävästi tutkittu. Työn alla on kuitenkin suuri määrä tärkeitä osauudistuksia kuten tutkintojärjestelmien uudistus, korkeakoululaitoksen kehittämislain tarkistus ja uudistus, avoin yliopisto, korkeakoulujen valtiollistaminen sekä teknillisen opetuksen uudistaminen - joitakin mainitakseni.

5. Aikuiskoulutuksen kehittämisessä on juuri valmistunut aikuiskoulutuskomitean ensimmäinen osamietintö ja komitean jatkotoimeksianto on parastaikaa valmisteilla. Komitean tehtävä on laatia ehdotukset kokonaisvaltaisesta aikuiskoulutusjärjestelmästä.

6. Koulutusasteittaisen tilanneselvityksen lisäksi on syytä mainita yhtenä kohtana koulutuspoliittisten tavoitteiden ja koulutusideologian määrittely, sillä se liittyy kaikenasteiseen koulutukseen. Tätä työtä suorittaa edellä mainittu vuoden 1971 koulutuskomitea, joka parastaikaa johtaa koulutuspoliittisia tavoitteita yhteiskuntapoliittisista tavoitteista.

Kuten tästä tilannekatsauksesta voidaan päätellä, suomalaista koulutus-

järjestelmää tulee koettelemaan jatkuvat syvälliset mullistukset. Peruskoulu-uudistus on todellakin vasta alkusoitto sille, mitä tuleman pitää. Esikoulutuksen kohdalla on kysymys täysin uuden järjestelmän luomisesta, toisen asteen ja aikuiskoulutuksen osalla enemmän tai vähemmän uuden järjestelmän toteuttamisesta. Kaikki nämä ovat komiteassa selvitettävissä, ja komiteanmietinnöt kaikki ovat odotettavissa parin vuoden sisällä. Mitä me teemme, kun päätöksenteon aika silloin on käsillä?

Koulutuspoliittiset ratkaisut eivät koskettele ainoastaan koulutusjärjestelmää, vaan koko yhteiskuntaa. Siksi nyt tarvittavat koulutuspoliittiset valinnat ovat yhteiskunnallisia valintoja. Mainitut esikoulutuksen, toisen asteen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen uudistukset tulevat

käsitykseni mukaan olemaan perustavanlaatuisia koulutuspoliittisia uudistuksia, yhtä merkityksellisiä kuin peruskoulun toteuttaminen. Niiden läpivieminen sekä yhteiskuntatalouden että valtiontalouden kannalta tulee olemaan niin raskasta, ettei toteuttaminen voi tapahtua samanaikaisesti. Siksi tarvitaan suunnitelmallista ja tarkasti ajoitettua pitkän tähtäimen kehittämisohjelmaa. Tämä taas edellyttää, että päätökset uudistusten toteuttamisesta tehdään jo nyt lähitulevaisuudessa. Näissä päätöksissä on mm. ratkaistava uudistusten tärkeysjärjestys, mistä aloitamme ja mihin päädymme.

Se että nyt on odotettavissa mainittuja suuria rakenteellisia koulu-uudistuksia, ei tietenkään saa merkitä sitä, että niiden toteutumista

10.

jäädään päätösten jälkeen toimeettomana odottelemaan. Koulutusjärjestelmää ei nykyiseen tilaan voida jättää, vaan jatkuvasti on tehtävä monenlaisia pienempiä ja suurempia uudistuksia ja osaratkaisuja. Mutta myös niitäkin varten tarvitaan päätökset tulevista rakenteellisista uudistuksista ja niistä koulutus- ja yhteiskuntapoliittisista tavoitteista, joihin näillä uudistuksilla pyritään. Eihän voida pitää kovinkaan tarkoituksenmukaisena, että jokapäiväisessä kehittämistyössä tehtävät ratkaisut menevät ristiin lopullisen päämäärän kanssa.

Mielestäni kaikki seikat - niin yhteiskunnalliset, taloudelliset kuin koulutukselliset - viittaavat siihen, että päätökset esikoulutuksen aloittamisesta, toisen asteen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen uudistamisesta on tehtävä lähivuosina olkoon niiden toteuttamisajankohta

sitten vuonna 1975 tai 1980 tai vieläkin myöhemmin. Tätä silmällä pitäen toivoisin laajan yhteiskunta- ja koulutuspoliittisen keskustelun aloittamista.

Hyvät naiset ja herrat

Minulla on mieluisa tilaisuus valtiovallan, opetusministeriön ja omasta puolestani esittää Rantasalmen kunnalle lämpimimmät onnittelut satavuotisen kansakoululaitoksen johdosta. Suomen oloissa on mille tahansa oppilaitokselle kunniakas saavutus sadan vuoden iän tavoittaminen. Kun kysymys on vieläpä kunnallisesta koulutoimesta, voidaan 100-vuotisjuhlaansa viettävää koulua ja koulukuntaa pitää paikallisena uranuurtajana. Toivotan Rantasalmen kansakoululle ja Rantasalmen kunnalle parhainta menestystä kansakoululaitoksen lähtiessä nyt kipuamaan kohti uusia tavoitteita.

US/eg